Fragmentarium

sunt equales etc. i. et cum ignis congregat homogenea et segregat ethrogeneum propter congregationem homogenei propter congregationem homogenei, tunc non segregat prima intentione sed secunda, et omne tale prima intentio est essentialis, secunda autem accidentalis. et hoc intendebat cum dixit: cum enim congregavit etc. i. cum enim fecerit congregationem in homogeneo, segregabit ethrogeneum per congregationem. et non debemus (alii: quis) dicere quod forte congregatio homogenei non est nisi propter segregationem ethrogenei. congregatio enim est actio alicuius similis igni et non perficitur nisi per segregationem. et si ergo segregatio nichil congregaret, et in congregatione enim homogenei necesse est segregatio ethrogenei, sed in segregatione non est necessaria congregatio. et videtur congregatio est generatio et segregatio corruptio, et melius est attribuere ipsi generationem quam corruptionem. ideo congregatio est ei essentialis et segregatio accidentalis. melius est dicere ignem facere congregationem essentialiter quam segregationem. isti igitur volebant ponere ignem habere actionem priorem per aliam actionem posteriorem accidentalem. quoniam hoc demum dixit: et cum ita sit oportet eos etc. i. et cum ignis (?) quod ignis segregat et congregat, oportet eos aut concedere quod congregatio sit ei essentialis et segregatio accidentalis, aut attribuere ei utrumque essentialiter. et intendebat quod quocumque modo sit non debet habere figuram divisivam et segregativam. si enim concesserint quod divisio est ei accidentalis et congregatio essentialis, tunc debet habere figuram congregativam et segregativam. et similiter si est eius essentialiter, contingit quod habebit duas diversas figuras insimul, et debent esse contrarie, cum actio utriusque sit contraria. sed in figuris non inveniuntur contrarietates nec dum ut in eis inveniretur duo contraria secundum radio (?).

Adhuc autem quoniam talium.

Et si dicamus quod calidum et frigidum sunt contraria in potentia, impossibile est ut frigidum habeat figuram. debet enim habere figuram contrariam figure calidi. sed figure non est contrarium omnino, et ideo nullus eorum dedit frigido figuram alio modo. et oportet eos aut omnibus dare figuras aut nulli.

Et est alia contradictio a predictis etc. quod cum celum calidum et frigidum, debet habere caliditatem et frigiditatem, et calor apud eos dat hanc figuram, necesse est eis ut frigus de elemento frigido aliquam figuram, quod est impossibile eis. deinde declaravit quod, et dixit: debet enim habere figuram contrariam etc. et iste sermo intelligendus est per se. et hoc quod dixit necesse est eis, quod cum dant igni aliquam figuram propter suam actionem, necesse est eis dare ceteris aliquas figuras propter suas actiones diversas. et quia actiones diverse eorum sunt diverse secundum contrarietatem, necesse est ut figure eorum sint diverse secundum contrarietatem, aut dent causam propter quam dederunt actionem igni aliquam figuram et nullas actiones ceteris.

Quid autem de virtute ipsius.

Et quidam eorum student ad dicendum aliquid in potentia hac scilicet frigore, et dixit contrarium. dixit enim quod frigidum est illud quod est maxime corpus compositum, gravius enim et non penetrans sit in canales et foramina. necesse est ut calidum sit penetrans corporis, procedens per canales propter suam subtilitatem. calidum ergo et frigidum differunt in parvitate et magnitudine non in figuris. et dicamus etiam quod si figure pyramidales non sunt equales in quantitate, tunc magna earum non erit ignis, et tunc figura non erit causa combustionis et calefactionis, sed causa contrarii, scilicet infrigidationis. declaratum est ergo quod ea non differunt ad invicem propter figuras.

License: cc-by-nc-sa – Scherpenheuvel-Zichem, Abdij der Norbertijnen van Averbode, Archief, Sectie IV, hs. 417, 45, fol. [18]r – Aristoteles, <i>De caelo</i>, with commentary by Averroes (https://fragmentarium.ms/view/page/F-tq1r/9563/70227)